

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Martini Bonacinæ Vtrivsque Signatvræ Referendarii
Compendium Omnim Operum de Theologia Morali,
omnibusque conscientiæ nodis**

Bonacina, Martino

Coloniæ Agrippinæ

Detractio.

urn:nbn:de:hbz:466:1-41152

Res usu consumptibilis deposita, fit mutuum, simul ac depositarius uti incipit de voluntate deponentis. Vid. Syl. c. 17. num. 181.

Detractio.

Vide v. *Contumelia, Susurratio.*

1. *Detractio est occulta & injusta denigratio, seu laesa famæ (id est bonæ opinionis communis,) propriæ vel alienæ. Detractio est minus peccatum quam contumelia, quæ est aperta & publica offensio. Duplex est detractio; formaliter videlicet, quæ fit animo auferendi famam proximi; & materialis, quæ fit abfque intentione auferendi famam proximi. Octo sunt modi detractionis: quatuor directi, videlicet*

Imponens, augens, manifestans, in mala vertens.

Et quatuor indirecti, videlicet,

Qui negat, aut minuit, retinet, laudatq; remissè.

2. *Detractio est peccatum mortale ex suo genere; nihil minus ratione indeliberationis, vel parvitatis materia potest esse peccatum veniale: materia autem sufficiens ad peccatum mortale detractionis est manifestatio peccati mortalis, quoties graviter laedit famam proximi, quamvis defuncti: immo fieri potest ut manifestatio contumeliosa peccati venialis sit aliquando peccatum mortale, habita ratione personæ, v.g. Episcopi, vel alterius viri Ecclesiastici. tom. de restitutione in particulari, disp. 2. q. 4. punct. 1. num. 1. 2. 3. 6. & punct. 2. n. 1. & 7.*

3. *Manifestatio defectuum naturalium animi, vel corporis, nisi aliquod notabile damnum afferat, non est materia sufficiens ad peccatum mortale detractionis; sive defectus contracti sint cum culpa, sive sine culpa, ut si quis dieat Titulum esse ignarum, parvi judicii, &c. Secus si dicat infectum esse morbo Gallico. ibid. punct. 2. n. 8. & 9.*

4. *Dicens intali collegio, vel intali loco adeste multos pravos & improbos homines; vel unum ex Canonicis talis Ecclesiæ commississe simoniam, aut fornicationem, &c. non manifestata persona in particulari, peccatum mortaliter? Non peccat, quia nullus infamarur in particulari, & nullus graviter laeditur. Limita tamen, modo loquens non afferat omnes esse improbos; aut dicto suo multum detrahatur & diminuat de*

de bona existimatione talis vel talis loci. *ibid. num. 10.*

5. Petes, utrum revelare crimen uni vel duobus prudenteribus qui secretò retinebunt, vel ob honestam causam, sit peccatum mortale? Probabile est non esse peccatum mortale; maximè si adsit honestus finis, ex. gr. emendatio delinquentis, vel bonum publicum, causa capiendi consilii, &c. Quare damnandi sint conjuges peccati mortalis, qui extra hos casus de gravibus delictis aliorum inter se loquuntur: nisi fortè sint personæ raciturnæ, ut nonnulli volunt. Excusantur tamen loquentes de criminibus occultis filiorum suorum, aut famulorum; maximè quando hoc dirigitur ad illorum correctionem. *ibid. punct. 3. n. 1. & seq.*

6. Pœnitens non peccat peccato detractionis, manifestando complicem in confessione, quando non potest aliter peccati speciem explicare; nec habet copiam, seu commoditatem adeundi alium Confessarium, cui non sit notus complexus; similiter non peccat is contra iustitiam, qui refert crimina auditæ ab hominibus non fide dignis, judicando personas à quibus audivit; & hoc verum est, quamvis audientes credant ea crimina vera esse. *ibid. punct. 4. num. 2.*

7. Non est peccatum mortale, saltem contra iustitiam, crimen alterius alicubi publicum jure vel facto, vel famosum manifestare alibi, ubi nescitur: erit tamen peccatum mortale contra iustitiam, si revelentur crimina alterius, quæ publica facta sunt per injuriam; ut accidit quando quis vi tormentorum confessus est crimina occulta judici non interroganti juridice. *ibid. punct. 6. n. 2. & 3.*

8. Non est peccatum contra iustitiam referre alicui delicta alterius, propter quæ alias fuit infamatus, quamvis nunc famam acquisierit honestis actionibus; modò referens non ostendat etiam nunc ipsum esse infamem & improbum; quia quamvis ille, cuius delicta narrantur, bonam nunc retineat famam; nihilominus ratione delicti alias perpetrati fuit infamis, & numquam acquisivit jus, ut dicatur probus pro eo tempore, quo fuit improbus & infamis; peccant tamen historiographi referendo peccata mortuorum publica, non referendo eorum emendationem & resipiscientiam, si revera resipuerint. *ibid. n. 4. & seq.*

9. Ad nullam tenetur restitucionem qui narrat delictum Titii occultum Mediolani, sed Roma: publicum, ex quo Titius damnum patitur; cum hæc narratio non sit contra iustitiam.

justitiam. Idem dic de petente vel loquente de causa, ob qui aliquis in carcere detinetur; secus de narrante crimen alterius, credens illud esse verum & publicum, cum revera non esset; hic enim tenetur ad restitutionem famæ statim ac cognoscit se errasse. *ibid. n. 7. & seq.*

10. Non est peccatum mortale contra justitiam, infamatum in uno genere peccati, infamare in alio habente connexionem necessariam, vel moralem cum priori peccato, de quo fuit diffamatus; v.g. dicere adulterum scriptisse literam amatorias, aut hereticum fregisse imagines Crucifixi, &c. Similiter patet non esse peccatum mortale detractionis infamatum ob multa delicta, infamare in alio, in quod labiliter committentes priora delicta; tunc enim non laeditur graviter fama proximi. *ibid. punct. 7 n. 1. & seq.*

11. Licitum est aperire crimen alterius ad consulendum bono illius, cuius crimen detegitur, vel alterius; vel ad impedendum damnum spirituale vel temporale alicujus momenti, modo revelatio criminis necessaria sit ad impedendum illud damnum, ad consulendum bono, &c. non poterit autem revelari crimen occultum, si nulli noceat. *ibid. punct. 8 num. 1.*

12. Non est ergo peccatum detractionis detegere crimen alterius ad instructionem audientium, aut ad majorem cautelam audientium; ne peccatis aliorum pertrahantur ad peccata. *ibid. n. 10.*

13. Conciens, vel concurrens ad libellos famosos, graviter peccat, & tenetur ad restitutionem; imo jure communii excommunicandus est. *Libelli autem famosi* nomine intellige signum, vel scripturam, quæ alicujus infamiam continet nondum ante publicam, ut publica fiat, & in notitiam aliorum veniat, statim, aut paulatim, sive postea publica fiat, sive non; eo quod ab aliquo comburatur, vel laceretur, vel alia ratione impediatur. Ille quoque censetur auditor libelli infamatorii, ejusque pœnis subjacet, qui apponit aliud signum, quo alter infamatur: ut si quis cornua ad jynuam depingat, vel exponat ad indicandum aliquem habere conjugem adulteram. *ibid. punct. 9 n. 1. & seq.*

14. Licitum est ex causa rationabili manifestare sua peccata, & famam suam prodigere; peccatum tenet mortaliter, qui sine rationabili causa dicit se esse hereticum, vel commissum crimen læse majestatis: nam ista crimina redundant in

in opprobrium filiorum. Similiter peccat religiosus contra iustitiam seipsum infamans, quando illius infamia redundat in religionem vel monasterium; quia fama illius non est tam illius, quam religionis, cui cedere non potest. Peccat etiam, qui seipsum infamat cum periculo propriæ vitæ: sed non is, qui ad vitanda gravia tormenta manifestat judici verum crimen alterius, sed occultum, de quo promiserat secretum; quia secretum non obligat cum tanto incommodo, nisi sit secretum confessionis. *ibid. punct. 10. n. 2 & seq.*

15. Qui audit detractorem, & aliquo modo movet ad detrahendum peccat mortaliter contra iustitiam est enim causa inusta detractionis. Similiter peccat, & tenetur ad restitutionem, qui ostendit sibi gratam fore aliorum detractionem; aut qui absque justa causa alterum interrogat de aliorum defectibus; secus dicendum de eo qui non incitat alium ad detrahendum; sed solum delectatur de gravi detractione, is enim peccat tantum contra charitatem. Audiens quoque detrahentem de re gravi, & eum non corrigens, per se loquendo peccat mortaliter contra charitatem (facit enim contra præceptum correctionis in re gravi, si subsistens frumentus, & non timeat sibi aliquod grave damnum corrigoendo) & etiam contra iustitiam, si teneatur ex officio curare salutem. *ibid. punct. 11. n. 1. & seq.*

16. Infamator ad nullam tenetur restitutionem, præcisè ratione infamiae, quando infamatus recuperavit famam suis bonis actibus; tunc enim infamatus nullum amplius patitur damnum. Idem dicitur, quando infamator judicat prudenter audientes oblitos fuisse criminis narrati, sive narratio vera fuerit, sive falsa, neque tenetur interrogare eos, quibus narravit crimen alterius, an illius recordentur. *ibid. punct. 12. num. 1. & seq.*

17. Qui revelavit crimen coram iis quos sciebat, vel dubitabat, idem crimen aliis revelaturos, tenetur apud omnes famam restituere; quia sua detractione censetur causa efficaçia infamiae apud omnes; lecus si revelavit alicui, de cuius taciturnitate non dubitabat *ibid. punct. 14. n. 1. & 2.*

18. Qui alterum infamavit verum crimen aperiendo, non tenetur, neque potest dicere se mentitum esse, aut falsum dixisse; sed debet sapienter honorare & laudare infamatum apud eos, apud quos detraxit. Qui vero infamavit imponendo falsum crimen, tenetur retractare quod dixit, dicendo

se falso dixisse; & qui publicè famam abstulit, tenetur eam publicè restituere. *ibid. punct. 15. n. 2. & seq.*

19. Detractor qui per suam infamiam injustè fuit causa alter consequeretur aliquid bonum, ut officium, vel beneficium, tenetur ad restitutionem boni impediti; id est quanti valebat spes illius. *ibid. punct. 16. n. 2.*

Causæ excusantes à restitutione famæ.

20. Sunt novem, compensatio quæ fieri potest in restitutione famæ servata æqualitate; condonatio justa obligationis restituendi famam; quando infamia jam abiit in oblivionem; quando jam recuperata est bonis ac virtuosis aëibus, vel proborum virorum testimonio; quando quis revelavit crimen occultum, quod postea alia ratione justa factum est publicum; quando restitutio famæ facta est impossibilis; quando detractione fuit inefficax, ut quando audientes non crediderunt; quando infamator non potest famam sine periculo vitæ restituere; & quando restitutio alienæ famæ fieri non potest absque notabili jactura propriæ famæ; unde vir illustris non tenetur famam restituere homini plebeio; quando eam præstare non potest sine jactura suæ famæ. *ibid. punct. ult. n. 1. & seq.*

A D D I T I O.

Detractione est ablatio famæ per verba, cum intentione nocendi. Fama est notitia, & opinio, quam aliquis apud homines habet, sibona, bona; si mala, mala appellatur. differt ab honore, qui est reverentia alicui exhibita, & auferitur per contumeliam, cum fama per detractionem auferatur.

Intendit quis nocere duplicitate, directe, cum habethanc verè nocendi mentem; indirecte, cum famam auferat, ob finem minus principalem, quam sit famam lacerare.

Ootto modis auferatur fama. Quatuor circa malum, totidem circa bonum versantur? Omnes duobus versibus significantur.

*Imponens, augens, manifestans, in mala vertens,
Qui negat, aut minuit, tacuit, laudat, veremissè.*

Impo-

Imponens falso crimen. Augens verum, per exaggerationem, manifestans occultum cum intentione laedandi famam. In mala, &c. interpretando bona facta in malam partem.

Negat virtutem alicujus apud eos, apud quos is ex eabene audit. Minuit, qui verbis extenuat. Tacendo detrahit, qui famam alterius non defendit, cum potest; vel cum is laudatur, si hinc laudatur fama. Remissè, &c. hic modus ad secundum revocatur.

Hominem, (judicis præcipue sententia) distamat in uno loco, posse in alio loco detegi. Cajet. ait: Adrian. negat. Distinguit Tol. Homo laborat infamia, vel ob actum judiciale, (quia scil. punitus est à judice,) vel ob factum publicum, 2. sic infamatus vel amissam reparavit, vel non. His observatis, sint conclusiones: 1. Prodere crimen alicujus quocumque modo infamiæ notati, animo laedandi famam, peccatum est contra charitatem. 2. Hominis olim infamia affecti, vel per actum judiciale, vel per publicum factum, qui modò bonam famam adeptus est, crimen sine legitima causa aperire, flagitium est charitati & iustitiæ contrarium.

Roctamen aliquando liceret, 1. ad vitandum damnum alicujus corporale. 2. ad vitandum damnum spirituale. 3. quando criminis occultatio bono publico noceret.

Hominis per judicis sententiam infamia laborantis, bonam famam nondum adepti, scelus pandere in eadem urbe, neque charitati, neque iustitiæ repugnat; alibi hoc facere non adversatur iustitiæ, nisi in duobus casibus, 1. si tertia persona infamiam subeat. 2. si laboranti infamia corporale aliquod damnum accidat. Qui detegit crimen infamati, in illo loco, quo illius infamia non perveniret, peccat contra charitatem.

Si infamia sit publica, non per judicis sententiam, non est peccatum, in eodem loco rem manifestare; si hoc tamen alibi non noceret.

Seipsum infamare non est contra iustitiam, (nisi ex consequenti, cum scilicet alius inde infamia notatur) sed contra charitatem; est autem lethale piaculum in duobus casibus: 1. Cum infamia est gravis. 2. cum illa infamia alii nocet; adde, cum intercedit perjurium.

Iuste tortus occultum alterius crimen, verum tamen, manifestans non peccat. Limita 1. Nisi ea manifestatio in publicum damnum cedat. 2. nisi illud crimen cognoverit,

ratione sacramentalis confessionis. 3. vel viâ aliquâ injus-
tia, ut viâ, fraude, dolo.

Crimen suum verum potest quis, dum torquetur, etiam
injustè, sine peccato fateri; est enim suæ famæ dominus. Ho-
tamen non liceret, si putaret spirituale damnum aliis, ^{aut}
Reipub. detrimentum suam confessionem allaturam. Tor-
tus ob crimen falso impositum, non peccat mortiferè, si
Iudicatur se admissum fateatur; si tamen non peieret, statim no-
noceat, si crimen non sit hæresis. Quod si jam aliis nocu-
set, falsum dicendo, obligandus esset à confessario ad veri-
tem aperiendam. V.P. Navar. lib. 2. c. 4. n. 130. de restit.

Cajet. v. detrac*tio*. & 2. 2 q. 7. 3. art. 2. se ipsum infamare,
ex genere suo, lethale crimen esse putat, contra charitatem,
& iustitiam; contraria Toleti sententia, quam lequitur etiam
Pet. Nav. lib. 2. c. 2. p. 2. dub. 1. n. 113. de restit. communis.
Greg. de Valent. tom. 3. d. 5. q. 10. p. 1. mortale scelus existimat
ex genere hoc sine rationabili causa efficere, Clau. Reg. lib.
41. c. 3. n. 33. veniale, utraque sententia probabilis.

Modi restituenda fame.

Qui famam abstulit falsis dictis, tenetur dicere, se menti-
tum, & juriurandum addere, si opus sit. Qui infamatoriis
bellis hoc effecit, contrariis libellis infamiae notam tollere
debet.

Qui verum, sed occultum crimen detexit, laudet etiam,
cujus crimen in medium attulit, aut dicat, se male, & injus-
tè dixisse, & cum opus est, coram Notario.

Quod si crimen occultum patens fiat, detractor, (qui de-
trahendo deliquit, & damni illati reus est,) liber est à res-
titutione.

Qui his modis detrahendo damno afficit, ad restitu-
tionem obligatus est.

Reus accusatorem infamans verum crimen negando,
quod fateri debeat, tenetur famam restituere; si crimen non
sit probatum, non tenetur restituere, licet peccarit negando.
Contrarium tamen placet Cajet.

Qui famam aufert dicendo, se audivisse crimen alicujus
ab alio, debet hominem laudando dicti illius certitudinem
minuere.

Famam ablatam injustè pecuniis compensari posse, aut a-
^{liis}

His ratione bonis, videtur colligi posse ex S. Thom. 2.2.q.62 art. 2. a. 2. & docent Arag. Salon. in eum d. loc. & Clavis Reg. num. 26 l.c.

Famam injustè ablatam tenetur infamator, etiam cum damno propria famæ restituere; vir tamen magni nominis & exultationis non tenetur ad hoc, cum homine infimæ fortis, sed potest resarcire pecunia, et si recusat infamatus.

Qui famæ ablatione conjectit alterum in vitæ discrimen, tenetur restituere cum propriæ vitæ discrimine. Aliquando detractor tenetur cum periculo vitæ notabilem infamiam auferre, quod est contra Cajetan. bona inferioris ordinis cum damno bonorum ordinis superioris, restituenda non esse docentem.

Duo, qui se invicem æquali infamia affecerunt, mutuo possunt famæ compensationem efficere.

Infamia notatus non potest per modum vindictæ infamatoris famam obscurare. neque enim licet malum pro male reddere; in judicio tamen potest injustè accusatus occultum alterius crimen prodere ad se justè tuendum, si talis criminis manifestatio ad hoc necessaria sit.

Compensationem in fama restituenda non habere locum docuit Cajetan 2.2.q.62.art.2. Joan. Majol 1.4.dist.15.q.16. Verum Adrian In 4.Sot.lib.4.q.6 art.3.ad 4 de iust. & multis aliis contrarium placet, vid. Clav. Reg. n.16.l.c.

Dispensatio.

Vide v. *Censura, Excommunicatio, Irregularitas, Lex, Privilegium, Votum.*

Disputare.

Vide v. *Fides.*

Distributiones.

Vide v. *Clericus, Officium divinum.*

i. *Distributiones* quæ nomen suum à verbo *distribuo*, acceperunt, sunt ea portio proventuum, qui tribui & dividendi debent per singulas Horas, inter eos qui divinis officiis inter-